

Zeepestelein.

Pauwoogijstaart.

Witte-luil met ernstig zwartpuntvolgeling.

Gouden sprinkhaan.

Remco Ploeg, Jeroen Breidenbach, Alfred Kok en Willem Bosma (van links naar rechts) speuren naar soorten in de duinen.

Is Vlieland een biodiversiteitsoase? Acht natuurkenners keerden het eiland een weekend lang binnenste-buiten en vonden 1100 plant- en diersoorten, waarvan 89 er niet eerder waren gespot.

Een eiland met 1100 soorten

COR DE BOER

Alles haalden ze uit de kast: vis- en vlindernetten, lichtvallen voor nachtvlinders, potvallen voor kruipende besties, reageerbuisjes met wijn om mieren te lokken, wildkamera's, vleermuisdetectors, lokstroop om op boomstammen te smeren en vooral hun eigen specialistische veldkennis.

Met die bagage voeren Jeroen Breidenbach, Alfred Kok, Merel Zweemer, Willem Bosma, Gijs Baller, Remco Ploeg, Rutger Dierkens – allen ecoloog of ecoloog-in-opleiding en veelal verbonden aan Hogeschool Van Hall Larenstein – het afgelopen weekend naar Vlieland. Ze kregen er tijdens hun 'bioblitz' de hulp van de eilander paddenstoelenkenner Sjoukje Mulder en een legertje vogelspotters, dat goed bleek voor bijna 3000 waarnemingen van 154 soorten.

De groep ondernam de missie op eigen initiatief. Breidenbach: „De meesten van ons kennen elkaar van vogelweekeinden op Vlieland. Toen was ons de rijkdom aan planten en vlinders al opgevallen. Die wilden we wel eens in kaart brengen, om te zien of we over de 1000 soorten kunnen komen.”

Dat lijkt royaal te lukken. De teller stond

al bijna op 1000 toen dinsdagmiddag de potjes met kevertjes, spinnetjes, spijstaarten en mieren nog moesten worden gesorteerd en gedetermineerd door Kok en Breidenbach. Zweemer stortte zich ondertussen op het plankton in zoet- en zoutwatermonsters.

Het hielp dat Vlieland voor de onderzoekers bekend terrein is. Breidenbach: „Het is er overzichtelijk. Alles is met de fiets te bereiken. Maar tegelijk vind je er heel veel verschillende biotopen, van kwelders en stranden tot duinopslag en naald- en loofbos.” De groep was dag en nacht op pad en kreeg toestemming van Staatsbos-beheer om langs de gesloten Kroon's Polders inrentenvallen te plaatsen.

Wat is een lijst met 1100 Vlielanders soorten waard? „Het is een monsterscore als je beseft dat we dit hebben gedaan met een select groepje mensen en bepaald niet op het hoogtepunt van het insectenseizoen”, zegt Breidenbach. Zweemer vult aan: „Maar als je het jaar rond zou meten en alle soortgroepen zou meepakken, kun je op Vlieland ook zomaar tot 10.000 soorten komen.”

In die wetenschap reageren de ecologen zelf koeltjes op hun bijzondere vondsten. Ze zijn zich bewust van het zogenaamde waarnemers-effect. Op plekken waar enthousiast wordt gezocht, komen ook met-

Slijmvis.

Parnassia.

Zwartbuikgeelgerande.

Ruig klokje.

Rugstreeppad. DE FOTOS OP DEZE PAGINA'S ZIJN GEMAAKT DOOR MEREL ZWEMER, REMCO PLOEG, JEROEN BREIDENBACH EN ALFRED KOK

en meer vondsten tevoorschijn. Zweemer: „Zeldzaamheid is een relatief begrip. De ene soort is zeldzaam omdat er maar een lokale populatie van is, terwijl andere veel meer verspreid leven in heel kleine aantallen. Maar je kunt ook soorten opperken die in heel Nederland zitten, maar waar niemand naar omkijkt.”

Als de speurders dan ook nog specialisten zijn die bijvoorbeeld weten welk korstmossje je op welke boom kunt verwachten, lopen de scores rap op. Het is niet voor niets dat de omgeving van Wageningen – waar veel onderzoekers worden opgeleid – hoog scoort op de website Waarneming.nl, de plek waar vanuit de meeste Nederlandse natuurvondsten worden geregistreerd.

Vlieland schuift nu in ieder geval flink op in de pikorde van gebieden met een grote soortenrijkdom. De waarnemingen van dit weekend kunnen ook volgende onderzoekers weer op gang helpen. Het bioblitz-team heeft zo veel mogelijk gebruik gemaakt van gestandaardiseerde vangmethoden, met gangbare vallen en apparatuur. Breidenbach: „Wanneer iemand hiermee verder wil, ligt er een dataset die als referentie kan dienen.”

De wetenschap dat er zo veel moois te zien is, zou bovendien wat verdieping kunnen brengen in het toerisme op Vlieland,

“ ZWARTE WITVLEUGELUIJ ZAT BIJ TOILETGEBOUW

Kustuil.

Broodspors.

Wilgenhoutrups.

Gestreept lieveheersbeestje.

Koker van zeekraalkokermot op zeekraal.

Rups zwartvleedwergspanner op zeekraal.

“ ZELDZAAMHEID IS EEN RELATIEF BEGRIJ

suggereert Zweemer. „Je ziet nu vooral veel mensen van Oost-Vlieland naar het Posthuys fietsen, om daar wat te drinken en dan terug te gaan. Die zien dan mooie landschappen en misschien een paar lepelaars in het water, terwijl er ook zoveel mooie, kleine dingen te zien zijn.”

Breidenbach: „Gelukkig komt er de laatste jaren steeds meer aandacht voor wat zich afspeelt in de onderste lagen van het landschap, op en in de grond. Dat is de basis. Daar wonen de organismen die alles op gang brengen. Het is belangrijk dat we dat in kaart brengen, om ook allerlei andere processen beter te begrijpen.”

Boomzonnetje, kijkgaatje en heidedwerg

Bijzondere soorten duiken soms op de vreemdste plaatsen op: onder stenen, in regenplassen en op een walvisbot. Alle vangsten van de Vlielanders bioblitz zijn terug te vinden op Waarneming.nl. Een greep uit de bijzonderste vondsten.

Planten, 302 soorten
Gevekt zonneroosje, kaal breukkruid en ruigklokje. Drie zeer zeldzame plantjes. Het gevekte zonneroosje, dat bloeit met bescheiden gele bloemetjes, komt op twee plaatsen op Vlieland voor.

Vogels, 154 soorten
Kleine vliegenvanger, blakoning en sperwergasmus. Zeldzame trekvogel die zich in het najaar langs de kust vertoent en bij zuidoostenwind naar de Wadden-eilanden worden geblazen. Er werden 154 vogelsoorten onderscheiden.

Mossen en korstmossen, 120 soorten
Gewoon boomzonnetje, ulelevenmos en zilte schotelkorst. Drie zeer zeldzame korstmossen, die hoge eisen stellen aan hun habitat en luchtkwaliteit. Het gewoon boomzonnetje is in Friesland alleen bekend van Vlieland, waar het groeit op een walvisbot. Ulelevenmos is alleen te vinden op de bomen van een iepenlaan in Oost-Vlieland.

Nachtvlinders en micronachtvlinders, 103 soorten
Zwartpuntvliegeling. Een zeer zeldzame nachtvlinder, die vooral wordt aangetroffen op Vlieland en Terschelling. Dit weekend werden er 20 exemplaren gevangen met lichtvallen en aangetroffen op boomstammen die waren ingesmeerd met een mengsel van stroop en alcohol.
Zwarte witvleugeluil. Deze zeer zeldzame nachtvlinder was niet eerder gezien aan de Nederlandse noordkust. Het Vlielanders exemplaar werd niet gevangen met een speciale lichtval, maar fladderde rond een lamp bij een campingtoiletgebouw.
Geel kijkgaatje en torkruidplattifje. Zeldzame micronachtvlinders. Het geel kijkgaatje scharmelt zijn kostje bijeen in oude vogelnesten en braakballen van roofvogels. Het torkruidplattifje komt af op het zilte torkruid.

Vliegen en muggen, 42 soorten
Japanse hulstvlieg. Zeer zeldzame, zogenaamde mineerder. De larven groeien op in tunnels in hulstbladeren, net als die van de gewone hulstvlieg.
Duinheidwerg. Een zeldzaam zweefvliegje van hoogte 6 millimeter lang.

Kevers, 27 soorten
Zwartbuikgeelgerande. Een zeer zeldzame kever. Hield zich op in een grote regenplas bij de ijsbaan.
Grote populierenboktor. Ziet er vervaarlijk uit, maar is geen bedreiging voor gebouwen, net als de meeste boktoren. De larven van deze soort zijn helemaal afhankelijk van onbewerkt populierenhout.

Sprinkhanen en krekels, 13 soorten
Gouden sprinkhaan. Nadat er eerder alleen mannetjes waren gezien op Vlieland, is nu het eerste vrouwtje gespot, waardoor het aanmerkelijk is dat het eiland een eigen populatie heeft van deze zeldzame sprinkhaan.

Vissen, 9 soorten
Slijmvis. Een zeldzame bodemvis met groene vlekken die zich in waddenpoeltjes kan verstoppen onder stenen. Daar kan hij het ook uitzingen als een poeltje droogvalt.
waarneming.nl/bioblitz/vlieland-1000-soorten-dt-2019/